

Коробова І. В. Організаційно-управлінський аспект методичної компетенції учителя фізики[Текст] / І. В. Коробова // Засоби і технології сучасного навчального середовища : матеріали Міжнар. VIII (XVIII) наук.-практ. конф. (Кіровоград, 27-28 квітня 2012 р.) / МОНМС України, КДПУ н. В.Винниченка, інститут ІТЗН НАПН України, Кіровоградський обл. ін-т післядипл. пед. освіти ім. В.Сухомлинського, Гомельський ДУ ім. Ф. Скоріни, Могильовський ДУ ім. А. Кулешова / [відповід. ред. С. П. Величко]. – Кіровоград : ПП “Ексклюзив-Систем”, 2012. – С. 27-29.

УДК: 372.853

ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧИТЕЛЯ ФІЗИКИ

Коробова І.В.

Херсонський державний університет

Із зміною парадигми освіти змінюються функції учителя – з “транслятора інформації”, “тлумача” змісту освіти на “фасилітатора” (полегшувача, помічника, організатора самонавчання учнів). Суб`єктно-гуманістична парадигма (що базується на діяльнісному, особистісно зорієнтованому та компетентнісному підходах) розглядає учня в якості суб`єкта навчання, який “відкриває” нові знання та набуває досвіду їх використання у процесі самостійної навчально-пізнавальної діяльності. За цих умов зростає роль учителя як “організатора навчально-пізнавальної діяльності учнів”.

Метою нашого дослідження є обґрунтування доцільності віднесення організаційно-управлінської компетенції учителя-предметника до складу його методичної компетенції.

У процесі дослідження проблеми педагогічних функцій учителя нами виділено декілька аргументів на захист того, що організаційно-управлінську компетенцію можна розглядати як складову методичної компетенції учителя-предметника. По-перше, Г.П.Щедровицький виділяє два типи діяльності: *діяльність над матеріалом природи* та *діяльність над діяльністю*, тобто, *соціотехнічну* діяльність. Автор підкреслює, що соціотехнічна діяльність проявляється у тих випадках, коли матеріалом діяльності, який перетворюється на продукт, виступає діяльність інших людей, а іноді й самі люди. За

Г.П.Щедровицьким, як організаційно-управлінська, так і педагогічна діяльність є видами соціотехнічної [5]. Таким чином, організаційно-управлінська та педагогічна (методична) діяльності мають спільний об'єкт – іншу діяльність. Об'єктом організаційно-управлінської діяльності може бути будь-яка діяльність, тоді як педагогічної (методичної) – навчально-пізнавальна діяльність учнів. Зокрема, І.О.Зимня та інші науковці підкреслюють, що “предметом педагогічної діяльності є *організація* навчальної діяльності учнів, спрямованої на освоєння ними предметного соціокультурного досвіду як основи і умови розвитку” [3]. Отже, *педагогічна (методична) діяльність – це окремий випадок організаційно-управлінської соціотехнічної діяльності. З огляду на це, організаційно-управлінську компетенцію вчителя можна вважати провідною складовою його методичної компетенції.*

По-друге, розглянемо сутність понять “організація діяльності” та “управління діяльністю” з метою виявлення особливостей кожного з них. У великому енциклопедичному словнику наведено наступне означення поняття “*організація*”: сукупність процесів або дій, що ведуть до утворення та вдосконалення взаємозв'язків між частинами цілого [1]. Поняття “організація” співвідноситься з такими поняттями, як “система”, “структура”. Отже, зміст організаційної діяльності учителя можна представити як сукупність умінь встановлювати зв'язки між окремими компонентами навчальної діяльності як системи. Далі постає запитання: що являє собою *методичний інструментарій* для встановлення зазначених зв'язків? Для з'ясування відповіді треба звернутися до означення поняття “управління”, як його розуміють науковці. За С.Д.Смирновим, “*управління навчальним процесом*” є цілеспрямованою, систематичною дією вчителя на колектив та окремого учня для досягнення заданих результатів навчання [4]. На думку науковців (О.П.Губаш, В.В.Лапінський), “управління – це процес цілеспрямованого впливу на об'єкт, що здійснюється для організації його функціонування з метою досягнення певних цілей... Тобто *вплив – це засіб управління*” [2]. Аналіз наведених означень показує, що управління навчанням є: 1) *впливом (зовнішньою дією)* на об'єкт діяльності (на діяльність учнів); 2)

цілеспрямованим впливом (тобто, здійснюваним з певною методичною метою); 3) управління через вплив є засобом організації діяльності (навчально-пізнавальної діяльності учнів), її методичним інструментарієм. Вміння відбирати та раціонально використовувати засоби навчання відносяться до змісту методичної діяльності. Отже, організаційно-управлінську компетенцію треба розглядати у єдності її частин (управлінської та організаційної) та вважати складовою методичної компетенції вчителя-предметника.

На зміст організаційної діяльності вчителя впливають, на наш погляд, наступні чинники:

- модель навчання (репродуктивна, активна, інтерактивна);
- технологія навчання (модульна, критичного мислення тощо);
- форми організації навчальної діяльності учнів;
- індивідуальний стиль діяльності учителя (авторитарний, демократичний, ліберальний);
- професійна інтуїція та професійна мобільність.

Організаційно-управлінська компетенція передбачає наявність у вчителя сукупності методичних умінь (дій), спрямованих на організацію та управління навчально-пізнавальною діяльністю учнів. Треба зазначити, що *до початку роботи* учнів учитель виконує роль *консультанта* (дає поради учням, відповідає на їх запитання щодо майбутньої діяльності); *у процесі виконання роботи* – роль *тьютора* (помічника) та *координатора* діяльності учнів (слідкує за чітким дотриманням правил усіма учасниками, узгоджує їх дії); *після закінчення роботи* - роль *експерта* (співставляє продукт діяльності з нормативами, стандартами, зразками, робить висновки).

Отже, організаційно-управлінська компетенція є невід'ємною складовою методичної компетенції учителя-предметника. Для оволодіння нею майбутніми учителями фізики необхідне: 1) пред'явлення взірця організаційно-управлінських дій; 2) засвоєння їх алгоритму; 3) залучення студентів до організації самостійної пізнавальної діяльності учнів з метою набуття та освоєння особистого досвіду зазначеної діяльності.

Література

1. Большой энциклопедический словарь [Электронный ресурс]. – Режим доступа до журн. : http://enc-dic.com/enc_big/
2. Губаш О.П., Лапінський В.В. Ретроспектива систем навчання, заснованих на застосуванні інформаційно-комунікаційних технологій та підвищенні фахового рівня вчителів // Інформаційні технології і засоби навчання. - 2009. - №6 (14): Режим доступа до журналу: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>
3. Зимняя И.А. Педагогическая психология: Учеб. пособие / И.А.Зимняя. – М.: Логос, 2004. – 384 с.
4. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования: От деятельности к личности. – М.: Академия, 2011. – 400 с.
5. Щедровицкий Г.П. Организация, руководство, управление [Электронный ресурс] / Г.П.Щедровицкий. – Режим доступа : <http://ou2.narod.ru/book/>